

Posudek oponenta rigorózní práce

Martin Erva, *Znárodňování ve Velké Británii v letech 1945-1951*, FF UK, Praha 2009, 168 stran rukopisu.

Martin Erva se věnuje britskému sociálnímu státu, respektive procesu znárodnění ve Velké Británii, delší dobu. Své poznatky dokonce již i publikoval ve sbornících a prezentoval na konferencích, kde jsem se mohl s jeho názory hlouběji seznámit. Je velmi dobře, že se autor zaměřil na problematiku vytváření sociálního státu ve Velké Británii a analýzu kroků první poválečné labouristické vlády, protože se toto téma, jež je stále velmi aktuální, až do nedávné doby netěšilo v české historiografii přílišné pozornosti. V poslední době vznikly v rámci Semináře nejnovějších dějin na FF UK v Praze studie, jež se zaměřily především na počátky a fungování sociálního státu v jeho zhruba prvních dvaceti letech. Rigorózní práce Martina Ervy je dalším a nutno říci velmi zdařilým pokusem o zmapování a hlubší analýzu jednoho z velmi kontroverzních kroků vlády Clementa Atleeho – znárodňování klíčových průmyslových odvětví. Jak Erva již v úvodu správně poznamenává, šlo o období, kdy vlády v řadě evropských i mimoevropských států „sáhly“ k hospodářskému plánování nebo politice plné zaměstnanosti, tedy ke krokům, jež nacházely u obyvatel kladnou odezvu.

Martin Erva svoji práci rozdělil do čtyř kapitol. V první, metodologické kapitole, Erva analyzoval otázku pojetí státu, jeho růstu, ideologie a instituce. Jak píše v úvodu své práce, využil pro tuto teoretickou část studia v Alabamě na *Mises University 2009* a přednášek pořádaných *Foundation for Economic Education Advanced Austrian Economics*. Musím poznamenat, že vliv rakouské ekonomické školy je patrný nejen v této kapitole, ale v celé práci. Při analýze „růstu státu“ autor vychází z řady děl novověkých filozofů (Hobbes, Locke, Rousseau) až po knihy L. von Misesa a A. von Hayeka. Nutno říci, že tato kapitola dodává rigorózní práci širší rozměr.

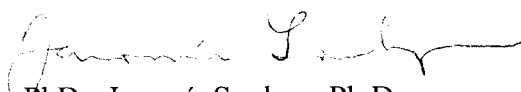
Ve druhé kapitole hledá Martin Erva kořeny labouristické politiky, přičemž zachází až k počátkům Labouristické strany, poukazuje na činnost Richarda H. Tawneye a na jeho programy veřejného vlastnictví, které pro labouristy vytvořil. Jak ale správně Erva uvádí, ještě ve dvacátých letech program znárodňování odrazoval řadu středových voličů, které chtěli labouristé získat na svoji stranu. Stejně tak si „řada labouristických elit začala postupně uvědomovat, že dělníci nemohou řídit velké společnosti“. Zlom pak nastal v souvislosti

s Velkou hospodářskou krizí na začátku třicátých let 20. století. Velkou pozornost věnuje Erva v první kapitole rovněž plánům Herberta Morrisona – ať již na ustavení Londýnského výboru pro osobní dopravu nebo jeho „seznam“ odvětví vhodných pro znárodnění. V této části práce Erva analyzoval rovněž období druhé světové války, v němž logicky docházelo k rostoucímu zasahování státu do ekonomiky země. Všimá si dopadů tzv. Beveridgeovy zprávy a počátků reformního úsilí v řadě odvětví.

Třetí a čtvrtá kapitola jsou pak jádrem Ervovy práce. Na začátku třetí části autor velmi zdařile analyzoval příčiny prohry Konzervativní strany ve volbách v roce 1945. Při své analýze se soustředil zejména na Chamberlainovu ztrátu prestiže, vydání pamfletu *Guilty Men* a roli Beveridgeovy zprávy. Podle Ervy mělo znárodnění ve Velké Británii tři kořeny – politický, empirický a ekonomický. První z nich byl podle něj spojen s ideologií a s dlouhodobými cíli labouristů, druhý pak se zkušeností války a třetí se snahou středního proudu „vidět ve znárodnění ekonomický prostředek boje proti nezaměstnanosti, ekonomickému cyklu a hyperinflaci“. Čtvrtou kapitolu Erva věnoval samotnému „aktu znárodnění“. Zejména bych zde chtěl vyzdvihnout autorovu snahu o odlišný pohled na tuto problematiku, než nabízejí „klasičtí“ historikové tohoto období, přičemž došel k závěru, že znárodnění ve skutečnosti bylo „neobvyklým činem v neobvyklé době“.

Erva použil všechny důležité práce, jež se věnují tomuto období. V celkovém hodnocení mohu konstatovat, že Erva napsal velmi kvalitní rigorózní práci, která plně vyhovuje požadavkům kladeným na tento typ práce. Formální a jazyková stránka Ervovy práce jsou na výborné úrovni, proto ji doporučuji k obhajobě.

V Praze 12. listopadu 2009

PhDr. Jaromír Soukup, Ph.D.

Ústav světových dějin FF UK v Praze